

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้
พลเมืองดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ
Integrated Learning Management Using Community Learning
Resources Good Citizen Learning Unit according to the Philosophy
of Sufficiency Economy Professional Diploma Class

ณัฐพงษ์ พลศรี, สิริพัฒน์ ลาภจิตร, ชาทรี เกษโพหนอง

Natthaphong Phonsi, Siripat Rabjit, Chatree Ketphontong

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University

E-mail: Jeffypolsri@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนสาขาวิชาช่างกลเกษตร ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2/2 ปีการศึกษา 2566 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีบุรีรัมย์ จำนวน 1 ห้อง มีจำนวน 15 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วย T-test dependent รายงานผลการวิจัยโดยพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จากหน่วยเรียนรู้หน่วยที่ 6 และการปฏิบัติตามแผนการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้น ตั้งใจ และมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มเป็นอย่างดี โดยนักเรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ และมีความเข้าใจในการเป็นพลเมืองดีที่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งสามารถอธิบาย นำเสนอและนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ และมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมในภาพรวมระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, การบูรณาการ, แหล่งเรียนรู้ในชุมชน, เศรษฐกิจพอเพียง

ได้รับบทความ: 1 พฤศจิกายน 2566; แก้ไขบทความ: 25 ธันวาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 26 ธันวาคม 2566

Received: November 1, 2023; Revised: December 25, 2023; Accepted: December 26, 2023

Abstract

The purpose of this research were 1) to study the effects of integrated learning management using learning resources in the community and 2) to study students' satisfaction with integrated learning management using learning resources in the community. Vocational Certificate Level 2 Academic Year 2023, Buri Ram Agricultural and Technology College 1 room with 15 students Purposive Sampling Research tools include learning management plans, academic achievement tests, and student satisfaction questionnaires. Perform data analysis by computer programs. Statistics used in the research include frequency, percentage, mean, standard deviation, and test the research hypothesis with t-test dependent.

The research results found that:

Integrated learning management using community-based learning resources Good Citizenship Learning Unit based on Sufficiency Economy Philosophy Vocational Certificate Level from Unit 6 and Implementation of Learning Plan found that students are enthusiastic, determined, and participate in group work well, with all students being able to express their opinions freely and have an understanding of being good citizens according to the Sufficiency Economy Philosophy which can be explained, presented and applied in daily life. The post-study achievement was statistically significantly higher than before the .05 level, which was in line with the established assumptions, and overall satisfaction with the activities was very high. It has an average of 4.28.

Keywords: Learning Management, Integration, Community Learning Resources, Sufficiency

1. บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรือง ความมุ่งมั่นและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การศึกษายังมีความสำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น การที่จะพัฒนาประเทศชาติ ต้องพัฒนาประชาชนโดยให้การศึกษาเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพตามที่ต้องการ จึงมีความจำเป็นที่การจัดการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพของประชาชน และเพิ่มขีดความสามารถ

ของประเทศให้สูงขึ้น ดังนั้นองค์กรหลักที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา ต้องมีกลยุทธ์ในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จคือคุณภาพของการศึกษา (หอสมุด ครุสภา, 2566)

ปัจจุบันการศึกษาไม่เพียงแต่จัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะความรู้เท่านั้น เพราะในสังคมยังคงให้ความสนใจกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งสิ่งยั่วยุรอบตัวเช่นนี้ที่ส่งผลให้ผู้ปกครองที่เป็นบุคคลในสังคมนั้นเกิดความคาดหวังต่อการศึกษาของบุตรหลาน ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมต่อการเผชิญสิ่งต่าง ๆ ในอนาคตจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติถึงแนวทางการจัดการศึกษาหมวด 4 ตามมาตรา 22 ไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้ ต้องมีสาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจ รวมทั้งความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ ตามสติปัญญาและความสามารถของตนการจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทั้งนี้หลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ยังให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาสังคมและการพัฒนาประเทศโดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นกำลังที่สำคัญของชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น หรือแก้ปัญหาของชุมชน ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และอยู่ในระหว่างการหาแนวทางแก้ปัญหา ได้แก่ ปัญหาสภาพเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียนและผู้นำชุมชนต้องจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชให้กับนักเรียน ตลอดจนให้ความสำคัญในการปลูกฝังนักเรียนให้ยึดแนวทางการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเอง และเป็นการแก้ปัญหาของชุมชนต่อไป เมื่อผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ก็จะทำให้นักเรียนสามารถปรับตัว ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ถึงแม้ว่าจะเกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจอย่างไรก็ไม่สามารถส่งผลกระทบต่อผู้เรียนและชุมชนได้ (อังคณา ตุงคะสมิต และคณะ, 2554: 292)

ดังนั้น ในการพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ครูผู้สอนจำเป็นต้องเลือกวิธีการที่เหมาะสมในการนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชน รู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักกาสิ่งแวดล้อมและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ ความเป็นไทย (อัจฉรา วรยศรี. 2566: 3) ซึ่งการ

จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนหรือแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นรูปแบบของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและความต้องการของชุมชนเป็นกลยุทธ์หรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหา ตามหลักสูตร ให้เชื่อมโยงกับชุมชนโดยใช้การปฏิบัติงานเป็นฐาน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงในชุมชนภายใต้การมีส่วนร่วมระหว่างครู ผู้เรียน และกลุ่มคนในชุมชน กระบวนการสำคัญของการเรียนรู้ใช้การสะท้อนการคิดเชิงวิพากษ์ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้ในเนื้อหาตามหลักสูตรและเข้าใจชุมชนมากขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนด้านความรู้และทักษะอย่างหลากหลาย (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2564: 80) สอดคล้องกับ ประยูร วงศ์จันทร์ตา (2555: 346-347) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เกิดจากสิ่งต่าง ๆ รอบตัวทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงนอกห้องเรียนและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ส่งผลให้ผู้เรียนมีการพัฒนาความรู้ในทุกด้าน พร้อมทั้งช่วยในการสร้างจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นอีกด้วย ดังนั้นการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน จึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้อย่างคุ้มค่าและเป็นประโยชน์มากที่สุดช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง เป็นการสร้างทักษะทั้งความรู้ ความจำ การสังเกต และเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งที่อยู่รอบตัว

จากความสำคัญของการบูรณาการเรียนรู้อยู่โดยเฉพาะการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งเป็นการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานระหว่างบทเรียนของผู้สอนและอาศัยแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ง่าย ช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียน การทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกในด้านต่าง ๆ โดยสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิต สังคม และเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในด้านการเรียนและการดำเนินชีวิต นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีและสร้างความพึงพอใจที่ดีต่อการเรียนต่อไป

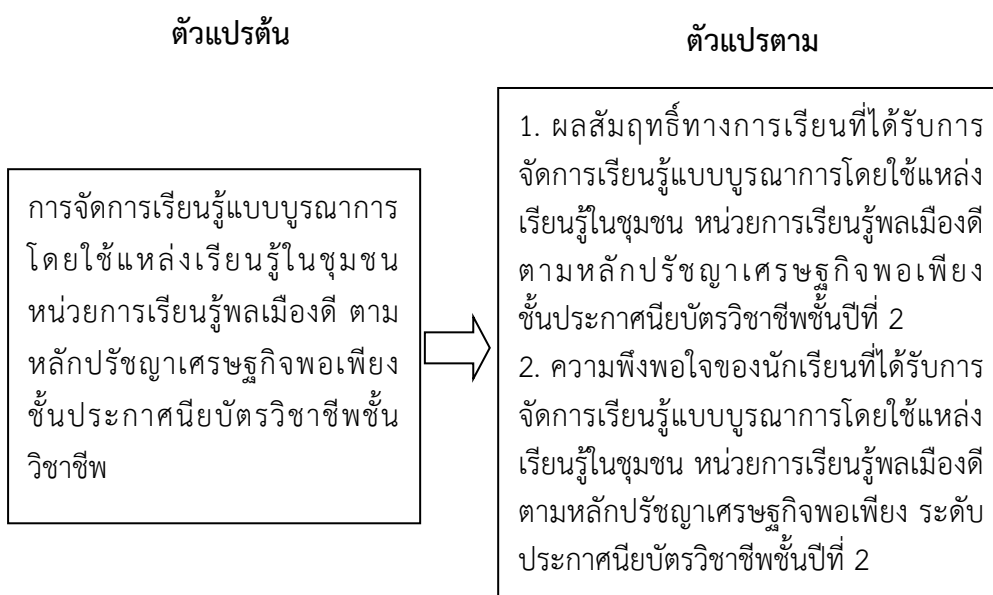
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 หมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ แนวทางการจัดการเรียนรู้การศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการ แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแนวคิดเกี่ยวข้องข้อกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจและบริบทวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีบุรีรัมย์ จากนั้นได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2566 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขต 1 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีบุรีรัมย์จำนวน 3 ห้องเรียน ซึ่งมีจำนวนนักเรียน 116 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนสาขาวิชาช่างกลเกษตร ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขต 1 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 1 ห้อง มีจำนวน 15 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เรื่อง พลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยมีจำนวน 1 แผน ซึ่งประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ครอบคลุม 5 กรอบ ได้แก่

กรอบที่ 1 หลักการเศรษฐกิจพอเพียง

กรอบที่ 2 วิธีการและแนวปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียง

กรอบที่ 3 การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

กรอบที่ 4 พลเมืองดี

กรอบที่ 5 พลเมืองดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แต่ละกรอบใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอน กรอบละ 2 ชั่วโมง รวมเป็น 10 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2

3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

มีขั้นตอนในการสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 1 แผน เวลา 10 ชั่วโมง โดยการศึกษาหลักสูตรทฤษฎี แนวคิด หลักการ เอกสาร งานวิจัย คู่มือครู คู่มือการวัดและประเมินผลการศึกษาในการเรียนเทียบเท่าระดับมัธยมศึกษา สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ประกอบด้วย สารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน การวัดผลประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 กรอบ ได้แก่ กรอบที่ 1 หลักการเศรษฐกิจพอเพียง กรอบที่ 2 วิธีการและแนวปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียง กรอบที่ 3 การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน กรอบที่ 4 พลเมืองดี และ กรอบที่ 5 พลเมืองดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องและเหมาะสมความสอดคล้องครอบคลุมแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสมจำนวน 3 ท่าน โดยใช้เกณฑ์

การประเมินระดับความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งมีระดับความเหมาะสมมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121) มีผลการทดสอบเท่ากับ 5.00 สามารถนำไปใช้ได้

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 โดยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบอิงเกณฑ์ กำหนดเนื้อหาและกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก การหาประสิทธิภาพเครื่องมือโดยการนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำไปแก้ไข จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้ผ่านการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ด้วยการนำแผนการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 จำนวน 15 คน วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ไม่ใช่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างในการทดลองครั้งนี้ เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก(Discrimination) หาค่าความยากง่าย (Difficuly) และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่า ค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าระหว่าง 0.29-0.66 สามารถนำไปใช้ได้ และค่าความยากง่าย (p) มีค่าระหว่าง 0.26-0.79

3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 โดยวิธีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ คือ ด้านเนื้อหา ด้านรูปแบบ ด้านการจัดกิจกรรม และด้านประโยชน์จากการเรียนรู้ โดยแบ่งความคิดเห็นเป็น 5 ระดับดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

จากนั้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษานำแบบประเมินความพึงพอใจ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ โดยผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนใช้วิธีการตรวจสอบรายการ (Checklist) แล้วผู้ศึกษานำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.6-1.00 อยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษครั้งนี้ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานดังนี้

1. ขั้นตอนการศึกษา เป็นขั้นตอนที่ผู้ศึกษาได้เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา และเตรียมพร้อมด้านร่างกายเพื่อการจัดการเรียนรู้
2. ขั้นตอนการศึกษา เป็นขั้นตอนที่จะดำเนินการศึกษาโดยนำเครื่องมือที่ผ่านการหาประสิทธิภาพแล้วไปใช้ในการทดลอง การดำเนินการทดลองใช้เวลา 10 ชั่วโมง โดยทำการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน 1 ชั่วโมง (นอกเวลาที่ใช้ทำการทดลอง) การจัดการเรียนรู้ 8 ชั่วโมง ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน 1 ชั่วโมง (นอกเวลาที่ใช้ทำการทดลอง) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566
3. จัดเตรียมห้องเรียน และออกแบบกิจกรรมแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) เพื่อตรวจสอบความรู้ก่อนเรียน
5. ครูชี้แจงวิธีการจัดการเรียนรู้พร้อมทั้งแจกเอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพโดยใช้เวลาทำการทดลองทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง
6. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Posttest)
7. นำแบบประเมินความพึงพอใจการจัดการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างตอบ
8. เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ทางสถิติและตรวจสอบสมมติฐานต่อไป

3.5 วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสรุปคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประเมินผลความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ T-test แบบ Paired – Sample T- test

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.67 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 48.33 และคะแนนการทำแบบทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.60 คะแนนจากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 78.00 ผลต่างคะแนนเฉลี่ยระหว่างการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 5.93คะแนนคิด

เป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 29.67 เมื่อวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการทดสอบสถิติ Paired samples t-test มีผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S	S.D.	t	P
ก่อนเรียน	15	9.67	1.54	2.02	11.40*	.000
หลังเรียน	15	15.90	1.18			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

4.2 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
1	หน่วยการเรียนรู้มีกรอบและเนื้อหาเหมาะสม	4.39	.737	มาก
2	จุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน	4.43	.690	มาก
3	เนื้อหามีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและระดับการศึกษา	4.39	.629	มาก
4	การจัดเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน	4.43	.742	มาก
5	เนื้อหาสาระที่เรียนมีประโยชน์และนำไปประยุกต์ใช้กับวิชาต่าง ๆ ได้	4.14	.891	มาก

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		ความหมาย
		$\bar{x}$	S.D.	
6	กิจกรรมที่นำมาใช้แต่ละเรื่องมีความน่าสนใจ ชวนให้ติดตาม ไม่น่าเบื่อ	4.14	.591	มาก
7	มีกิจกรรมใหม่ ๆ ที่ท้าทายสอดแทรกและ เชิญชวนให้ติดตามและเกิดการเรียนรู้	4.54	.508	มากที่สุด
8	แหล่งเรียนรู้ สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้มี จำนวนเพียงพอแก่นักเรียน	4.18	.723	มาก
9	คำชี้แจงขั้นตอนการปฏิบัติในแต่ละกิจกรรม มีความเหมาะสม	4.04	.881	มาก
10	ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ สามารถนำไป ปฏิบัติและปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง	4.18	.819	มาก
รวม		4.28	.361	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมในภาพรวมระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความพึงพอใจระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด คือ มีกิจกรรมใหม่ ๆ ที่ท้าทายสอดแทรกและเชิญชวนให้ติดตามและเกิดการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 4.54) รองลงมาได้แก่ จุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน และการจัดเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน ($\bar{x}$ = 4.43) หน่วยการเรียนรู้มีกรอบและเนื้อหาเหมาะสม และเนื้อหามีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและระดับการศึกษา ($\bar{x}$ = 4.39) ส่วนข้อที่มีความพึงพอใจลำดับสุดท้าย คือ คำชี้แจงขั้นตอนการปฏิบัติในแต่ละกิจกรรมมีความเหมาะสม ($\bar{x}$ = 4.04)

5. อภิปรายผลการวิจัย

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

5.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้จะเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ที่มีการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีประโยชน์ที่สามารถนำความรู้ที่ได้จากแหล่งเรียนรู้ไปพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยนักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง เป็นสิ่งเร้าให้นักเรียนสนใจเนื้อหาวิชา ซึ่งครู นักเรียน ได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องจากการศึกษาจากหน่วยการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนกำหนด ซึ่งเป็นการบูรณาการความรู้จากภาคทฤษฎีร่วมกับภาคปฏิบัติเกิดความสัมพันธ์กัน จึงทำให้นักเรียนเข้าใจมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมลมาศ ยะอนันต์ และคณะ (2558: 110) ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนโรงเรียนศรีถ้อยสุนทรราชภัฏวิทยา อำเภอมะสรวย จังหวัดเชียงราย ที่พบว่า หลังจากที่ได้ครูผู้สอนใช้คู่มือการบริหารจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โรงเรียนศรีถ้อยสุนทรราชภัฏวิทยา อำเภอมะสรวย จังหวัดเชียงราย นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้ร้อยละ 84.26 และสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิรินทร์ ธารพระจันทร์ (2560) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ธรรมชาติกับการเปลี่ยนแปลง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลังใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5.2 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน
หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ
มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมในภาพรวมระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้มีกิจกรรมใหม่ ๆ ที่ท้าทายสอดแทรกและเชิญชวนให้ติดตามและเกิดการเรียนรู้ สอดคล้องจุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน มีกรอบและเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน และมีความสนใจในการเรียนมากขึ้น นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งสามารถนำความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และมีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนัก ห่วงแผนภูมิปัญญา แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของตนเอง จึงทำให้เกิดความพึงพอใจในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมลมาศ ยะอนันต์ และคณะ (2558) ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนโรงเรียนศรีถ้อยสุนทรราชภัฏวิทยา อำเภอมะสรวย จังหวัดเชียงราย พบว่า มีความพึงพอใจต่อคู่มือการบริหารจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนชุมชน โรงเรียนศรีถ้อยสุนทรราชภัฏวิทยา อำเภอมะสรวย จังหวัดเชียงรายในภาพรวมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.60 – 5.00 และมีความพึงพอใจด้านเนื้อหาสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หากมีการกำหนดกระบวนการ ขั้นตอนและสอดแทรกกิจกรรมนั้นหนทางการเพิ่มจำ ช่วยให้นักเรียนเกิด ความกระตือรือร้น ตั้งใจ และอยากเรียนมากขึ้น

2. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ หากผู้สอนมีการดำเนินการตามขั้นตอนของแผนจะทำให้การสอนเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น และควรมีการทบทวนแผนการจัดการเรียนรู้จากกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อปรับแผนการสอน

3. สถานศึกษาควรมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่สามารถให้นักเรียนได้ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาค้นคว้าเนื้อหาอื่น หรือกลุ่มสาระอื่น โดยบูรณาการร่วมกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่หลากหลาย ซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น

2. ควรศึกษาเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่สอดคล้องกับการลงมือปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะและประสบการณ์

3. ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการร่วมกับชุดกิจกรรม เพื่อให้ นักเรียนได้พัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่มตลอดจนสามารถจัดกิจกรรมเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ได้องค์ความรู้ในรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ประกอบด้วยกระบวนการของรูปแบบ ดังนี้ 1) การศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร 2) การวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น 3) กำหนดรูปแบบและวิธีการบูรณาการ 4) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5) ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ 6) ดำเนินการจัดการเรียนรู้ และ 7) ประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน: ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2564). กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน: บทสะท้อนจากประสบการณ์และการเรียนรู้. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมหาวิทยาลัยเขตอีสาน**, 2(3), 78-85.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประยูร วงศ์จันทร์. (2555). **วิทยาการสิ่งแวดล้อม**. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิมลมาศ ยะอนันต์ และคณะ. (2558). การบริหารจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนโรงเรียนศรีถ้อยสุนทรราชภัฏวิทยา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศศิรินทร์ ธารพระจันทร์. (2560). **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ธรรมชาติกับการเปลี่ยนแปลง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. เข้าถึงได้จาก http://www.kraipakdee.ac.th/webboard-show_87072 (สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2566).
- หอสุมุดครุสภา. (2566). **กลยุทธ์การบริหารสู่ความสำเร็จ**. เข้าถึงได้จาก https://elibrary.ksp.or.th/index.php?lvl=cmspage&pageid=4&id_article=180 (สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2566).
- อังคณา ตุงคะสมิต และคณะ. (2554). การศึกษาความสามารถในการตัดสินใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL). **วารสารศึกษาศาสตร์**, 5(2), 66-71.
- อัจฉรา วรรณศรี. (2566). **การจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง**. เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/414168> (สืบค้นเมื่อ 26 พฤศจิกายน 2566).